

Diabetes mellitus type 1 en type 2 in Nederland; comorbiditeit in 2022

Joost Vanhommerig¹, Bart Knottnerus¹

¹ Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg (Nivel)

Samenvatting van de belangrijkste resultaten van dit onderzoek

Deze factsheet bevat cijfers over de meest voorkomende andere (oftewel comorbide) aandoeningen die patiënten met diabetes mellitus (hierna: diabetes) in de huisartsenpraktijk hadden in 2022. Huisartsen registreren klachten en aandoeningen volgens de zogenaamde International Classification of Primary Care (ICPC)-1. Deze diagnose codes zijn gebundeld in ICPC-hoofdstukken, die ieder betrekking hebben op een apart orgaanstelsel. Hieronder staan de belangrijkste resultaten beschreven, uitgesplitst naar type diabetes.

A. Diabetes type 1:

- Aandoeningen uit de ICPC-hoofdstukken Oog, Urinewegen, Zenuwstelsel en Bloed/bloedvormende organen waren in 2022 het meest geassocieerd met diabetes type 1.
- De meest voorkomende, aan diabetes gerelateerde ziekte bij diabetes type 1 was retinopathie; een beschadiging van het netvlies in het oog.

B. Diabetes type 2:

- Aandoeningen uit de ICPC-hoofdstukken Endocrien/stofwisseling, Bloed/bloedvormende organen, Urinewegen en Cardiovasculaire aandoeningen waren in 2022 het meest geassocieerd met diabetes type 2.
- De meest voorkomende, aan diabetes gerelateerde ziekten bij diabetes type 2 waren retinopathie en obesitas.

Deze factsheet is het resultaat van een update van eerder verschenen onderzoek naar comorbiditeit bij diabetes in 2019^[1]. Er zijn geen grote verschillen aan te merken ten opzichte van deze eerder verschenen factsheet.

In 2022 waren er naar schatting bijna 1,2 miljoen patiënten met diabetes (hierna: diabetes) bekend in de Nederlandse huisartsenpraktijk: 108.100 patiënten met diabetes type 1 en 1.064.800 met diabetes type 2^[2]. Diabetes type 1 wordt veroorzaakt door een auto-immuun reactie, waardoor het lichaam insuline producerende cellen afbreekt, terwijl er bij diabetes type 2 sprake is van ongevoeligheid voor insuline, die wordt veroorzaakt door erfelijke aanleg en/of een ongezondere leefstijl. Na coronaire hartziekten en beroerte is diabetes de ziekte met de hoogste ziektelast in Nederland. Ziektelast is opgebouwd uit het aantal verloren levensjaren door vroegtijdige sterfte, en het aantal jaren geleefd met een aandoening, gewogen voor de ernst hiervan. Deze factsheet bevat cijfers over de meest voorkomende andere aandoeningen, oftewel comorbiditeiten, die patiënten met diabetes hebben.

Registratie van aandoeningen in de huisartsenpraktijk

Veel patiënten met diabetes hebben naast de diabetes ook andere aandoeningen. In dit onderzoek is gekeken welke van deze aandoeningen bekend zijn bij de huisarts. De huisarts heeft een goed beeld van de gezondheid van zijn/haar patiënten, omdat vrijwel alle Nederlanders bij een huisartsenpraktijk ingeschreven staan en de huisarts vanwege de poortwachtersfunctie de eerste zorgprofessional is met wie contact wordt gezocht bij een medisch probleem. Huisartsen registreren klachten en aandoeningen met zogenaamde ICPC-1 codes. Deze codes zijn gebundeld in ICPC-hoofdstukken, die ieder betrekking hebben op een apart orgaanstelsel en worden aangeduid met een hoofdletter. Binnen deze hoofdstukken zijn de cijfers 1-29 gereserveerd voor klachten en symptomen en de cijfers 70-99 voor aandoeningen. We hebben ons in de analyses beperkt tot de aandoeningen. Deze worden op zowel op het niveau van het ICPC-hoofdstuk als op het niveau van de ICPC-code gerapporteerd.

Prevalentie en gestandaardiseerde morbiditeitsratio

Er is in dit onderzoek op twee verschillende manieren gekeken naar aandoeningen die patiënten met diabetes hebben: 1) het percentage patiënten dat een bepaalde aandoening heeft (de zgn. prevalentie) en 2) de gestandaardiseerde morbiditeitsratio (SMR) om te bepalen of een aandoening naar verhouding vaker voorkomt bij mensen met diabetes dan in de algehele bevolking. Bijvoorbeeld omdat patiënten met diabetes type 2 vaak ouder zijn, en alleen al daardoor bepaalde andere aandoeningen zouden kunnen hebben, wordt de prevalentie van een aandoening in de diabetespopulatie gedeeld door de prevalentie in de gehele Nederlandse bevolking (inclusief de diabetespopulatie) bij een groep die dezelfde leeftijd- en geslachtsverdeling heeft als de diabetespopulatie. Een SMR van boven de 1 betekent dat een aandoening bij de diabetespopulatie vaker voorkomt dan op basis van leeftijd en geslacht verwacht zou worden.

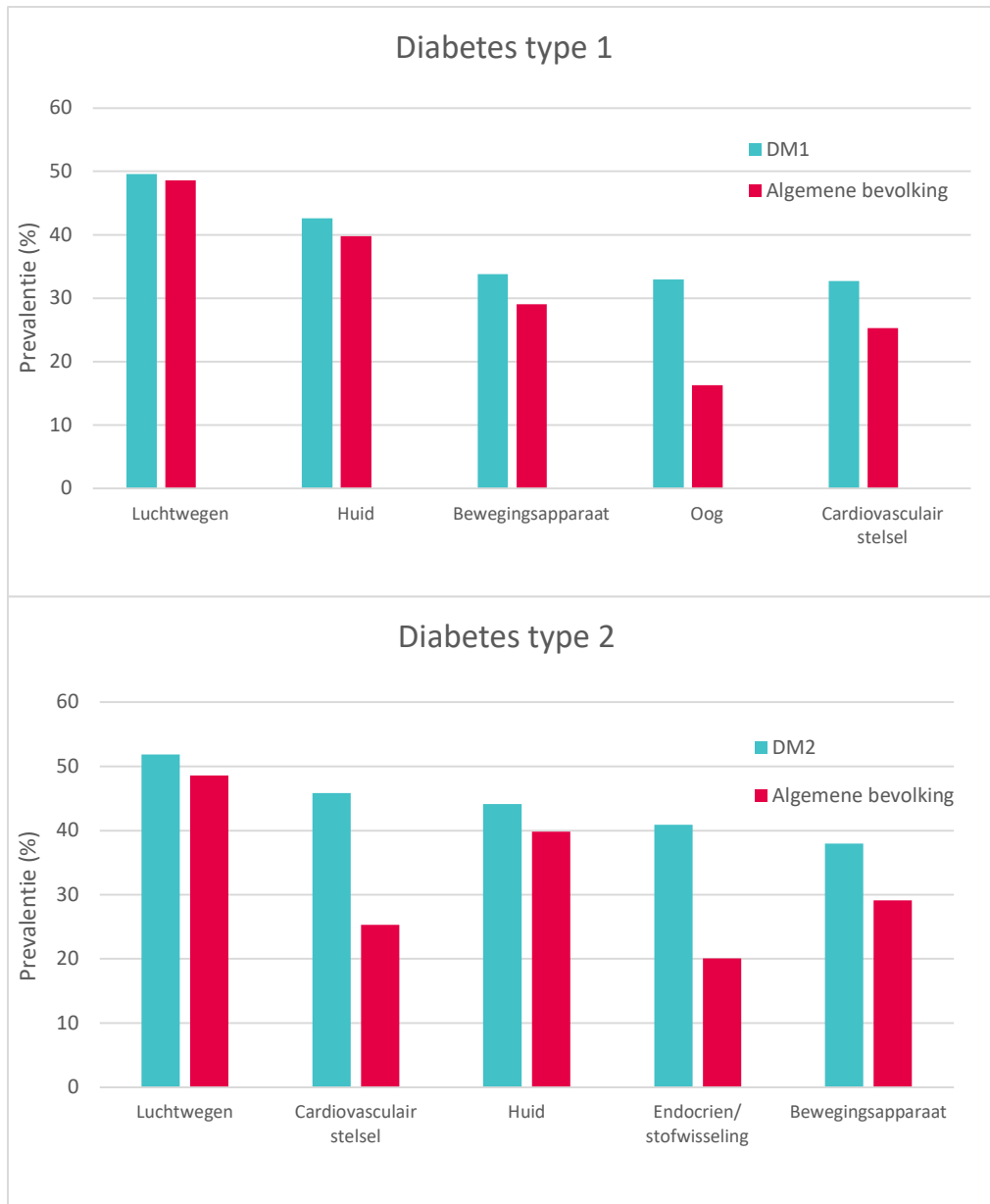
Meest voorkomende type aandoeningen bij diabetes

Een eerste analyse is uitgevoerd op het niveau van ICPC-hoofdstukken, die ieder betrekking hebben op een apart orgaanstelsel. Bij iedere patiënt met diabetes is per ICPC-hoofdstuk bepaald of diegene in 2022 minimaal één diagnose heeft gehad uit het betreffende ICPC-hoofdstuk. De prevalentie in de groep diabetes patiënten is (per type diabetes) afgezet tegen de prevalentie in de Nederlandse bevolking met de hierboven uitgelegde SMR.

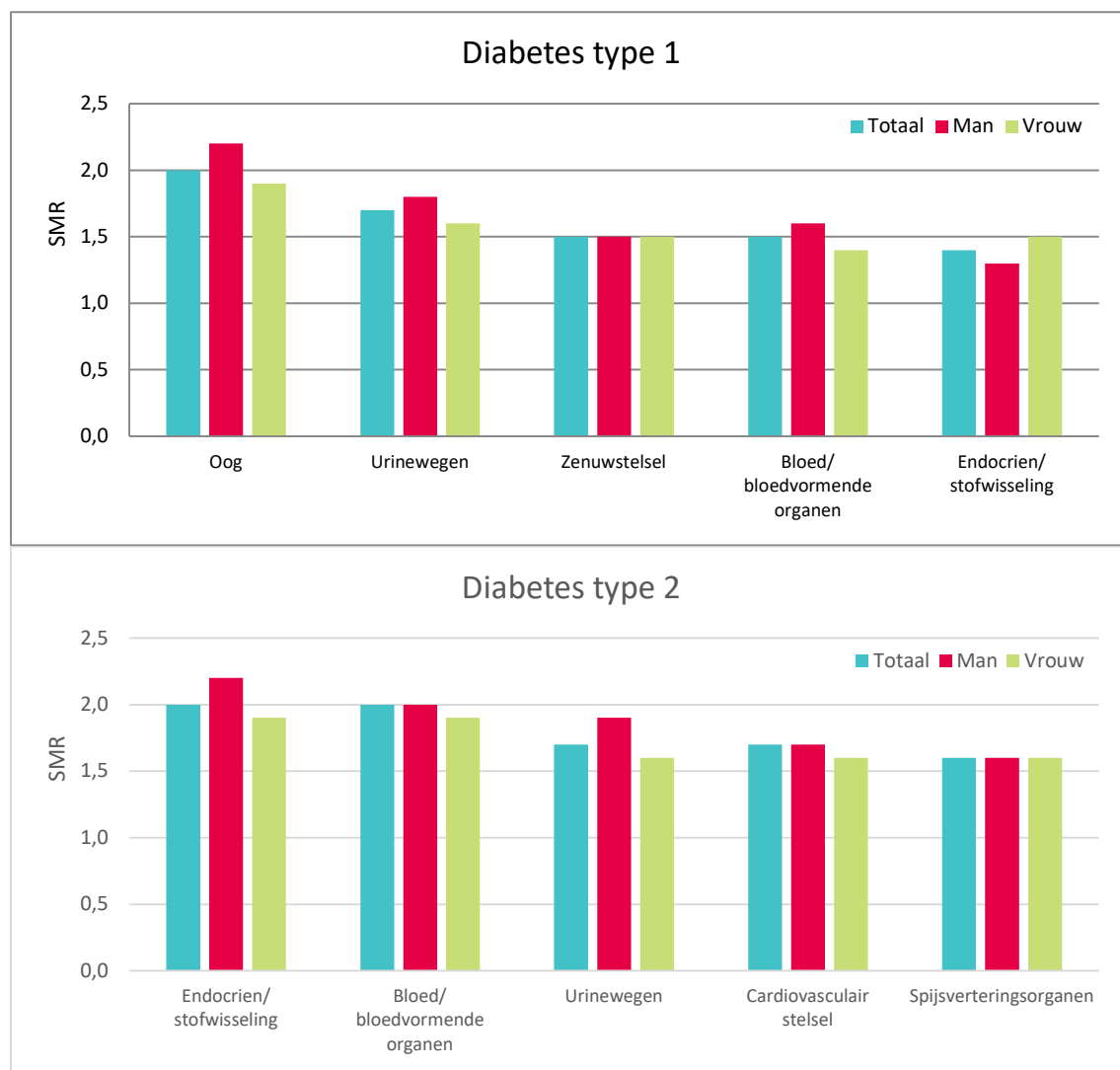
Bij patiënten met diabetes type 1 was de prevalentie van aandoeningen uit de ICPC-hoofdstukken Luchtwegen (bij 49,6% van de patiënten), Huid (42,6%) en Bewegingsapparaat (33,8%) het hoogst (Figuur 1, Tabel 3 in de Bijlage). Bij personen met diabetes type 2 was de prevalentie van aandoeningen uit de ICPC-hoofdstukken Luchtwegen (51,9%), Cardiovasculair stelsel (45,8%) en Huid (44,1%) het hoogst. Zie ook Tabel 4 in de Bijlage.

In Figuur 2 is te zien dat de hoogste SMR bij diabetes type 1 werd gevonden voor de ICPC-hoofdstukken Oog (SMR=2,0), Urinewegen (SMR=1,7), Zenuwstelsel en Bloed/bloedvormende organen (SMR=1,5). Zie ook Tabel 3 in de Bijlage. Bij diabetes type 2 hadden aandoeningen in de hoofdstukken Endocrien/stofwisseling, Bloed/bloedvormende organen (SMR=2,0), Urinewegen en Cardiovasculair stelsel (SMR=1,7) de sterkste associaties. Zie ook Tabel 4 in de Bijlage. Bij zowel diabetespatiënten als in de algemene bevolking kwamen aandoeningen aan de Luchtwegen het meeste voor (Figuur 1). Dit is vooral toe te schrijven aan de prevalentie van COVID-19 en hangt niet samen met het hebben van diabetes. De SMR voor aandoeningen aan de Luchtwegen was dan ook respectievelijk 1,0 en 1,1 voor diabetes type 1 en type 2 (Tabel 3 en 4 in de bijlage).

Figuur 1 Type aandoeningen die het meest voorkomen bij diabetes mellitus, weergegeven als percentage (prevalentie) en uitgesplitst naar ICPC-hoofdstuk; totaal voor diabetes populatie en de algemene bevolking.

Figuur 2 Type aandoeningen die het meest geassocieerd zijn met het hebben van diabetes type 1 en 2, weergegeven met een SMR* en uitgesplitst naar ICPC-hoofdstuk; totaal en naar geslacht.

* SMR = gestandaardiseerde morbiditeitsratio: prevalentie in de diabetespopulatie gedeeld door de prevalentie in de Nederlandse bevolking bij een gelijke leeftijd- en geslachtsverdeling van de diabetespopulatie.

Meest voorkomende diagnoses bij diabetes

In een vervolganalyse is dieper ingezoomd op welke aandoeningen binnen deze ICPC-hoofdstukken relatief vaker voorkomen bij diabetes dan je op basis van leeftijd en geslacht zou verwachten.

Tabel 1 en 2, en in Tabel 5 en 6 in de Bijlage, bevatten langdurige en chronische aandoeningen die bij minimaal 1% van de diabetes patiënten voorkwamen en die minimaal 30% vaker voorkwamen bij mensen met diabetes (d.w.z., een $SMR \geq 1,3$). Voor langdurige aandoeningen geldt een maximale contactvrije periode van 1 jaar voordat de zgn. ziekte episode wordt afgesloten. Chronische aandoeningen worden na diagnose nooit afgesloten; zie voor verdere toelichting Nielen et al.^[3].

Deze aandoeningen worden in dit onderzoek beschouwd als aandoeningen die duidelijk vaker aanwezig zijn bij patiënten met diabetes. Dit hoeft overigens niet te betekenen dat diabetes daarom de directe oorzaak van deze aandoeningen is. Bovendien is het zeer waarschijnlijk dat comorbiditeiten (bijv. obesitas) vaker worden geregistreerd bij patiënten met diabetes type 2 omdat zij, ten opzichte van de algemene bevolking, regelmatig worden gezien in het kader van hun diabetesbehandeling; dit kan tot een overschatting leiden van de SMR.

De tien aandoeningen met de hoogste SMR bij diabetes type 1 staan vermeld in Tabel 1. De meest voorkomende, aan diabetes gerelateerde (comorbide) ziekte bij diabetes type 1 was retinopathie (18,3%; SMR=21,9). Ook open wonden aan het been, de diagnosecode 'diverse ziekten van de spijsverteringsorganen', neuropathie en nierziekten, zoals chronische nierinsufficiëntie, kwamen vaker voor bij diabetes type 1 (zie voor meer informatie Tabel 5 in de Bijlage). Het moment dat een aandoening optreedt (voor of na de diagnose diabetes) varieert tussen de verschillende ziekten (zie Tabel 7 in de Bijlage). Bij mensen met diabetes type 1 en retinopathie werd bijvoorbeeld in meer dan de helft (56,4%) van de gevallen retinopathie meer dan 10 jaar na de diagnose diabetes type 1 vastgesteld.

Tabel 1 Top 10 van aandoeningen die vaker voorkwamen bij diabetes type 1 t.o.v. de Nederlandse populatie in de huisartspraktijk in 2022.

ICPC	Omschrijving	%	SMR*
F83	Retinopathie	18,3	21,9
S97	Open wond aan het been (Ulcus cruris/decubitus)	2,0	3,9
D99	Ziekten spijsverteringsorganen (o.a. coeliakie / koemelkallergie)	2,0	3,4
N94	Perifere neuritis / neuropathie	2,8	2,8
T86	Hypothyreoïdie/myxoedeem	8,2	2,8
K77	Hartfalen (Decompensatio cordis)	3,7	2,6
U99	Ziekten urinewegen (o.a. nierinsufficiëntie)	5,1	2,4
N93	Carpale tunnelyndroom	1,4	2,3
T99	Ziekten endocrien (o.a. immuundeficiëntie / lactose-tolerantie)	1,3	2,3
K76	Chronische ischemische hartziekte	2,4	2,1

*SMR = gestandaardiseerde morbiditeitsratio: prevalentie in de diabetespopulatie gedeeld door de prevalentie in de Nederlandse bevolking bij een gelijke leeftijd- en geslachtsverdeling van de diabetespopulatie.

Tabel 2 bevat de tien diagnoses die de hoogste associatie hebben met diabetes type 2, waaronder retinopathie (SMR=6,6), obesitas (SMR=5,9), en zwangerschap met verhoogd risico (SMR=5,2). Het moment dat een aandoening optreedt (voor of na de diagnose diabetes) varieert tussen de verschillende aandoeningen (zie Tabel 8 in de Bijlage).

Tabel 2 Top 10 van aandoeningen die vaker voorkomen bij diabetes type 2 t.o.v. de Nederlandse populatie in de huisartspraktijk in 2022.

ICPC	Omschrijving	%	SMR*
F83	Retinopathie	6,0	6,6
T82	Obesitas (Quetelet-index >30)	8,4	5,9
W84	Zwangerschap met verhoogd risico	1,1	5,2
D97	Cirrose/andere leverziekte	5,1	4,0
P85	Mentale retardatie/intellectuele achterstand	2,6	3,9
P72	Schizofrenie	1,2	3,8

A09	Transpiratieproblemen	1,2	2,9
T83	Overgewicht (Quetelet-index 25-30)	2,1	2,9
N94	Perifere neuritis / neuropathie	2,7	2,5
T91	Vitamine-/voedingsdeficiëntie(s)	8,6	2,4

*SMR = gestandaardiseerde morbiditeitsratio: prevalentie in de diabetespopulatie gedeeld door de prevalentie in de Nederlandse bevolking bij een gelijke leeftijd- en geslachtsverdeling van de diabetespopulatie.

Conclusie

Patiënten met diabetes hebben vaak, naast diabetes, andere (chronische) aandoeningen. Dit maakt de zorg voor deze patiënten complexer en heeft impact op de kwaliteit van leven. Retinopathie is met afstand de meest voorkomende complicatie bij zowel diabetes type 1 als type 2. Wel wordt retinopathie korter na de diagnose vastgesteld bij diabetes type 2 dan bij diabetes type 1. Dit is te verwachten omdat diabetes type 2 doorgaans in een later stadium wordt gediagnosticeerd dan diabetes type 1, en dan is er soms al sprake van complicaties. Voor diabetes type 1 en type 2 is het beeld met betrekking tot geassocieerde comorbiditeit in 2022 niet wezenlijk veranderd ten opzichte van 2019.

Het onderzoek

Bijna alle Nederlanders staan bij een huisartsenpraktijk ingeschreven en de huisarts is als poortwachter de eerste zorgprofessional waarmee contact wordt gezocht bij een medisch probleem. Daarom heeft de huisarts een goed beeld van de gezondheid van zijn of haar patiënten en zijn huisartsgegevens een goede gegevensbron voor dit onderzoek.

Gegevens werden gebruikt van Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn. Hiervoor werden alle patiënten met een diagnose diabetes (ICPC-1-code T90) in 2022 in de gegevens van de huisarts geselecteerd. Vervolgens is voor deze patiënten op basis van alle beschikbare informatie in de huisartsregistratie een indeling gemaakt naar type diabetes (zie eerder verschenen factsheets^[2,4]). Het absolute aantal diabetes patiënten in de Nederland is geschat door de aantallen in Nivel Zorgregistraties te projecteren op de samenstelling van de Nederlandse bevolking (o.b.v. leeftijd, geslacht en stedelijkheid). Deze factsheet is het resultaat van een update van eerder onderzoek naar comorbide aandoeningen bij diabetes type 1 en 2 in 2019^[1].

Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn bestaat in zijn huidige vorm al sinds 2001 en maakt gebruik van door zorgverleners geregistreerde gegevens in het elektronisch patiëntendossier, waaronder informatie over consulten, verrichtingen, diagnoses, voorgeschreven geneesmiddelen en meetwaarden. Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn bevatte in 2022 gegevens van zo'n 500 huisartsenpraktijken met een voor Nederland representatieve populatie van ruim 1,9 miljoen patiënten. De cijfers zijn mogelijk beïnvloed door de COVID-19 pandemie en bijbehorende maatregelen.

Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van het Diabetes Fonds.

Meer weten

Het Nivel levert de kennis om de gezondheidszorg in Nederland beter te maken. Dat doen we met hoogwaardig, betrouwbaar en onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar thema's met een groot maatschappelijk belang. 'Kennis voor betere zorg' is onze missie. Alle onderzoeken publiceert het Nivel openbaar. U vindt deze publicatie en alle andere Nivel-publicaties op www.nivel.nl/publicaties.

U vindt deze publicatie en alle andere Nivel-publicaties op www.nivel.nl/publicaties.

Meer informatie over Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn: ga naar www.nivel.nl/nivel-zorgregistraties-eerste-lijn of e-mail naar zorgregistraties@nivel.nl

Titelgegevens van deze publicatie

De gegevens uit deze publicatie mogen met de volgende bronvermelding worden gebruikt: Vanhommerig, J., Knottnerus, B. Diabetes mellitus type 1 en type 2 in Nederland; comorbiditeit in 2022. Utrecht: Nivel, 2024.

Literatuur

1. Nielen, M., Poos, R., Korevaar, J. Comorbiditeit bij diabetes mellitus. Utrecht: Nivel, 2020. 14 p.
2. Vanhommerig, J., Knottnerus B. Diabetes mellitus type 1 en type 2 in Nederland; prevalentie en incidentie in 2022. Utrecht: Nivel, 2024.
3. Nielen M., Spronk I., Davids R., et al. Estimating Morbidity Rates Based on Routine Electronic Health Records in Primary Care: Observational Study. JMIR Med Inform. 2019;7(3):e11929
4. Nielen, M., Poos, R., Korevaar, J. Diabetes in Nederland. Prevalentie en incidentie: heden, verleden en toekomst. Utrecht: Nivel, 2020.

Bijlage

Tabel 3 Prevalentie van aandoeningen bij diabetes type 1 in de huisartsenpraktijk in 2022, weergegeven als percentage en de ratio t.o.v. de Nederlandse populatie naar ICPC-hoofdstuk.

ICPC-hoofdstuk*	Totaal		Mannen		Vrouwen	
	Prevalentie	SMR**	Prevalentie	SMR**	Prevalentie	SMR**
F: Oog	33,0	2,0	32,3	2,2	33,6	1,9
U: Urinewegen	15,2	1,7	10,1	1,8	20,2	1,6
N: Zenuwstelsel	9,9	1,5	8,3	1,5	11,4	1,5
B: Bloed/bloedvormende organen	7,7	1,5	6,3	1,6	9,1	1,4
T: Endocrien / stofwisseling	25,4	1,4	20,0	1,3	30,7	1,5
D: Spijsverteringsorganen	18,7	1,4	16,7	1,3	20,7	1,4
K: Cardiovasculair stelsel	32,7	1,3	30,3	1,2	35,1	1,3
P: Psychische problemen	13,6	1,3	10,9	1,3	16,2	1,3
A: Algemeen	22,0	1,2	18,8	1,2	25,2	1,2
W: Zwangerschap	2,9	1,2	-	-	5,8	1,2
L: Bewegingsapparaat	33,8	1,2	28,5	1,1	38,9	1,2
H: Oor	17,4	1,2	17,0	1,1	17,8	1,2
X: Geslachtsorganen vrouw	8,1	1,1	-	-	15,8	1,1
S: Huid	42,6	1,1	38,9	1,1	46,4	1,1
R: Luchtweegen	49,6	1,0	46,4	1,0	52,9	1,0
Y: Geslachtsorganen man	3,3	1,0	6,6	1,0	-	-

* Op basis van de ICPC-codes 70-99: oftewel alleen ziekten/aandoeningen.

** SMR: gestandaardiseerde morbiditeitsratio. Prevalentie in de diabetespopulatie gedeeld door de prevalentie in de Nederlandse bevolking bij een gelijke leeftijd- en geslachtsverdeling van de diabetespopulatie.

Tabel 4 Prevalentie van aandoeningen bij diabetes type 2 in de huisartsenpraktijk in 2022, weergegeven als percentage en de ratio t.o.v. de Nederlandse populatie naar ICPC-hoofdstuk.

ICPC-hoofdstuk*	Totaal		Mannen		Vrouwen	
	Prevalentie	SMR**	Prevalentie	SMR**	Prevalentie	SMR**
T: Endocrien / stofwisseling	40,9	2,0	38,2	2,2	43,6	1,9
B: Bloed / bloedvormende organen	11,1	2,0	8,5	2,0	13,6	1,9
U: Urinewegen	16,4	1,7	11,4	1,9	21,4	1,6
K: Cardiovasculair stelsel	45,8	1,7	45,3	1,7	46,4	1,6
D: Spijsverteringsorganen	22,3	1,6	20,2	1,6	24,2	1,6
N: Zenuwstelsel	10,9	1,6	9,9	1,8	12,0	1,5
P: Psychische problemen	18,6	1,6	15,6	1,7	21,5	1,5
F: Oog	26,3	1,6	25,8	1,7	26,8	1,4
A: Algemeen	27,3	1,5	25,7	1,7	28,9	1,4
W: Zwangerschap	3,2	1,2	-	-	6,4	1,2
L: Bewegingsapparaat	38,0	1,2	32,8	1,2	43,1	1,2
X: Geslachtsorganen vrouw	9,1	1,2	-	-	18,0	1,2
Y: Geslachtsorganen man	4,0	1,2	7,9	1,2	-	-
H: Oor	16,6	1,1	16,4	1,1	16,9	1,1
S: Huid	44,1	1,1	40,5	1,1	47,7	1,1
R: Luchtwegen	51,9	1,1	48,1	1,1	55,6	1,1

* Op basis van de ICPC-codes 70-99: oftewel alleen ziekte/aandoeningen, geen klachten.

** SMR: gestandaardiseerde morbiditeitsratio. Prevalentie in de diabetespopulatie gedeeld door de prevalentie in de Nederlandse bevolking bij een gelijke leeftijd- en geslachtsverdeling van de diabetespopulatie.

Tabel 5 Prevalentie van ziekten bij diabetes type 1 in de huisartsenpraktijk in 2022, weergegeven als percentage en de ratio t.o.v. de Nederlandse populatie.

ICPC	Omschrijving	Totaal		Mannen		Vrouwen	
		%	SMR*	%	SMR*	%	SMR*
F83 ^c	Retinopathie	18,3	21,9	18,9	20,4	17,7	23,7
S97	Ulcus cruris/decubitus/chronisch ulcus	2,0	3,9	2,4	4,9	1,7	3,0
D99	Andere ziekte(n) spijsverteringsorganen	2,0	3,4	1,9	3,7	2,1	3,2
N94	Andere perifere neuritis/neuropathie	2,8	2,8	2,4	2,6	3,1	3,0
T86 ^c	Hypothyreoïdie/myxoedeem	8,2	2,8	4,1	3,7	12,2	2,6
K77 ^c	Decompensatio cordis	3,7	2,6	3,3	2,3	4,1	2,9
U99	Andere ziekte(n) urinewegen	5,1	2,4	5,2	2,5	5,1	2,3
N93	Carpale tunnelsyndroom	1,4	2,3	0,8	1,9	2,1	2,5
T99	Andere ziekte(n) endocriene klieren/metabolisme/voeding	1,3	2,3	0,9	2,8	1,6	2,0
K76 ^c	Andere/chronische ischemische hartziekte	2,4	2,1	3,0	1,9	1,9	2,6
L92	Schouder syndroom/PHS	2,5	2,0	2,3	2,1	2,7	2,0
F84 ^c	Maculadegeneratie	1,7	2,0	1,5	2,2	1,9	1,8
A05	Algehele achteruitgang	2,7	2,0	2,0	2,0	3,4	1,9
K92 ^c	Andere ziekte(n) perifere arteriën	5,0	2,0	5,4	2,1	4,6	1,8
K74 ^c	Angina pectoris	4,8	2,0	4,8	1,7	4,8	2,3
K90 ^c	Cerebrovasculair accident (CVA)	4,2	2,0	4,3	1,9	4,2	2,0
N88 ^c	Epilepsie (alle vormen)	2,4	1,9	2,5	1,9	2,2	1,9
D97 ^c	Cirrose/andere leverziekte	2,2	1,9	1,7	1,4	2,7	2,4
K87 ^c	Hypertensie met orgaanbeschadiging/secundaire hypertensie	3,5	1,8	3,5	1,6	3,4	1,9
B81	Pernicieuze/foliumzuurdeficiëntie-anemie	1,3	1,8	0,9	2,1	1,6	1,6
P80 ^c	Persoonlijkeits-/karakterstoornis	2,4	1,7	1,9	1,5	2,9	1,8
B82	Andere/niet-gespecificeerde anemie	1,3	1,7	1,2	1,7	1,5	1,6
F92	Cataract/staar	3,8	1,7	3,2	1,7	4,4	1,6
R91 ^c	Chronische bronchitis/bronchiëctasieën	1,2	1,6	0,9	1,4	1,4	1,8
D87	Stoornis maagfunctie	1,2	1,6	1,0	1,7	1,4	1,6
L88 ^c	Reumatoïde artritis/verwante aandoening(en)	2,5	1,6	1,6	1,4	3,3	1,7
K75	Acuut myocardinfarct	2,3	1,6	2,6	1,2	2,0	2,4
L76	Andere fractuur	1,4	1,5	1,0	1,2	1,8	1,7
L99	Andere ziekte(n) bewegingsapparaat	7,0	1,5	5,7	1,3	8,4	1,6
D94 ^c	Colitis ulcerosa/chronische enteritis (regionalis)	1,5	1,5	1,3	1,4	1,7	1,5
D12	Obstipatie	5,6	1,5	4,6	1,6	6,6	1,4
F93 ^c	Glaucoom/verhoogde oogdruk	3,0	1,4	2,9	1,5	3,2	1,4
P76	Depressie	4,2	1,4	2,8	1,3	5,6	1,5
R95 ^c	Emfyseem/COPD	3,4	1,4	3,6	1,4	3,2	1,3
B80	Ijzerebrekanemie	1,8	1,4	0,8	1,5	2,8	1,3
U04	Urine-incontinentie (excl. P12)	1,4	1,4	0,9	1,7	2,0	1,2
P99	Andere psychische stoornissen	1,3	1,4	1,5	1,5	1,1	1,2
T92 ^c	Jicht	4,2	1,3	4,9	1,1	3,5	2,0

^c Chronische aandoeningen; overige aandoeningen zijn langdurige, niet-chronische aandoeningen.

* SMR: gestandaardiseerde morbiditeitsratio. Prevalentie in de diabetespopulatie gedeeld door de prevalentie in de Nederlandse bevolking bij een gelijke leeftijd- en geslachtsverdeling van de diabetespopulatie.

Tabel 6 Prevalentie van ziekten bij diabetes type 2 in de huisartsenpraktijk in 2022, weergegeven als percentage en de ratio t.o.v. de Nederlandse populatie.

ICPC	Omschrijving	Totaal		Mannen		Vrouwen	
		%	SMR*	%	SMR*	%	SMR*
F83 ^c	Retinopathie	6,0	6,6	6,9	6,9	5,1	6,2
T82	Obesitas (Quetelet-index >30)	8,4	5,9	6,9	8,2	10,0	5,0
W84	Zwangerschap met verhoogd risico	1,1	5,2	-	-	2,2	5,2
D97 ^c	Cirrose/andere leverziekte	5,1	4,0	5,6	4,2	4,5	3,7
P85 ^c	Mentale retardatie/intellectuele achterstand	2,6	3,9	2,5	3,2	2,8	4,8
P72 ^c	Schizofrenie	1,2	3,8	1,6	3,9	0,8	3,6
A09	Transpiratieproblemen	1,2	2,9	0,8	2,4	1,5	3,3
T83	Overgewicht (Quetelet-index 25-30)	2,1	2,9	2,1	4,6	2,1	2,1
N94	Andere perifere neuritis/neuropathie	2,7	2,5	2,3	2,3	3,1	2,7
T91	Vitamine-/voedingsdeficiëntie(s)	8,6	2,4	6,3	2,7	10,8	2,3
S97	Ulcus cruris/decubitus/chronisch ulcus	1,3	2,4	1,4	2,7	1,3	2,1
T99	Andere ziekte(n) endocriene klieren/metabolisme/voeding	1,3	2,3	0,5	1,4	2,2	2,7
B80	Ijzergebrecanemie	3,3	2,3	1,8	3,0	4,8	2,1
B81	Pernicieuze/foliumzuurdeficiëntie-anemie	1,8	2,2	1,2	2,5	2,3	2,1
K76 ^c	Andere/chronische ischemische hartziekte	2,7	2,2	3,6	2,0	1,9	2,4
K87 ^c	Hypertensie met orgaanbeschadiging/secundaire hypertensie	4,4	2,1	4,7	2,1	4,2	2,1
T92 ^c	Jicht	7,1	2,0	10,0	2,0	4,3	2,2
K77 ^c	Decompensatio cordis	3,1	2,0	3,3	2,2	2,9	1,9
U95	Urolithiasis (alle vormen/lokalisaties)	1,5	2,0	1,7	2,0	1,2	2,0
D98	Cholecystitis/cholelithiasis	1,4	2,0	0,8	2,0	1,9	2,0
D87	Stoornis maagfunctie	1,6	2,0	1,2	1,9	1,9	2,0
N93	Carpale tunnelsyndroom	1,4	2,0	0,9	2,0	1,8	2,0
T86 ^c	Hypothyreoïdie/myxoedeem	6,3	2,0	3,1	2,6	9,5	1,8
K86 ^c	Essentiële hypertensie zonder orgaanbeschadiging	31,3	1,9	29,5	2,0	33,1	1,9
U99	Andere ziekte(n) urinewegen	4,4	1,9	4,3	1,9	4,5	1,9
P17	Tabaksmisbruik	2,6	1,9	2,6	1,9	2,5	1,9
B82	Andere/niet-gespecificeerde anemie	1,6	1,9	1,3	1,8	2,0	2,0
P15	Chronisch alcoholmisbruik	1,0	1,9	1,7	2,2	0,4	1,2
K75	Acuut myocardinfarct	3,0	1,8	4,1	1,8	1,8	1,9
K74 ^c	Angina pectoris	4,8	1,8	5,4	1,8	4,3	1,8
K90 ^c	Cerebrovasculair accident (CVA)	4,3	1,8	4,6	1,8	4,0	1,8
Z28 ^c	Sociale functiebeperking/handicap	1,1	1,8	0,9	1,6	1,3	1,9
D95	Fissura ani/perianaal abces	1,3	1,8	1,3	1,9	1,2	1,7
N88 ^c	Epilepsie (alle vormen)	2,3	1,8	2,4	1,8	2,1	1,7
P76	Depressie	5,7	1,8	4,2	1,9	7,2	1,7
P99	Andere psychische stoornissen	1,8	1,7	2,3	2,2	1,3	1,3
T93 ^c	Vetstofwisselingsstoornis(sen)	16,7	1,7	18,1	1,9	15,4	1,6
D12	Obstipatie	5,8	1,7	4,6	1,8	7,1	1,6
W14	Andere anticonceptie vrouw	2,1	1,7	-	-	4,2	1,7
X06	Menorragie	1,3	1,7	-	-	2,5	1,7
K92 ^c	Andere ziekte(n) perifere arteriën	4,7	1,7	4,9	1,8	4,5	1,6
L93	Epicondylitis lateralis	1,0	1,7	0,9	1,4	1,2	1,9
P80 ^c	Persoonlijkeits-/karakterstoornis	2,6	1,7	1,9	1,4	3,4	1,9
S86	Seborroïsch eczeem/roos	3,2	1,6	2,6	1,4	3,8	1,8
U04	Urine-incontinentie (ex. P12)	1,8	1,6	0,7	1,5	2,8	1,6
L92	Schouderstoornis/PHS	2,1	1,6	1,9	1,6	2,4	1,5

R91 ^c	Chronische bronchitis/bronchiëctasieën	1,2	1,6	1,2	1,8	1,2	1,4
F71	Allergische/niet-gespecificeerde conjunctivitis	1,1	1,5	1,0	1,7	1,2	1,4
L86	Lage-rugpijn met uitstraling	4,4	1,5	3,7	1,4	5,1	1,6
F93 ^c	Glaucoom/verhoogde oogdruk	3,5	1,5	3,5	1,7	3,4	1,3
L90 ^c	Gonartrose	7,1	1,5	5,0	1,4	9,2	1,5
R95 ^c	Emfyseem/COPD	3,9	1,4	4,0	1,5	3,8	1,4
F91 ^c	Refractie afwijking(en)	8,6	1,4	7,9	1,5	9,3	1,4
P20	Geheugen-/concentratie-/oriëntatiestoornissen	1,7	1,4	1,8	1,7	1,6	1,2
K78	Boezemfibrilleren/-fladderen	3,4	1,4	4,0	1,5	2,9	1,4
R96 ^c	Astma	14,9	1,4	12,8	1,3	17,0	1,5
A05	Algehele achteruitgang	2,0	1,4	1,6	1,5	2,5	1,3
A99	Andere gegeneraliseerde/niet gespecificeerde ziekte(n)	6,4	1,4	6,1	1,6	6,7	1,2
D92 ^c	Diverticulose/diverticulitis	3,5	1,4	3,3	1,5	3,7	1,3
H82	Vertigosyndroom/labyrinthitis (ex. N17)	2,1	1,4	1,7	1,6	2,5	1,2
D84	Ziekte oesofagus	1,9	1,3	1,8	1,3	2,0	1,4
S91 ^c	Psoriasis (met of zonder artropathie)	4,4	1,3	4,3	1,3	4,5	1,4
F92	Cataract/staar	3,3	1,3	2,7	1,3	3,9	1,3
L99	Andere ziekte(n) bewegingsapparaat	6,8	1,3	5,3	1,2	8,3	1,4
A12	Allergie/allergische reactie	2,4	1,3	1,6	1,2	3,3	1,3
F84 ^c	Maculadegeneratie	1,2	1,3	1,0	1,4	1,4	1,3

^c Chronische aandoeningen; de overige aandoeningen zijn langdurige, niet-chronische aandoeningen.

* SMR: gestandaardiseerde morbiditeitsratio. Prevalentie in de diabetespopulatie gedeeld door de prevalentie in de Nederlandse bevolking bij een gelijke leeftijd- en geslachtsverdeling van de diabetespopulatie.

Tabel 7 Tijd tussen de meest voorkomende chronische aandoeningen en de diagnose diabetes type 1 (DM1) in de huisartsenpraktijk in 2022 (categorieën in percentages).

ICPC	Omschrijving	Vóór DM1	0-5 jaar na DM1	5-10 jaar na DM1	>10 jaar na DM1
F83	Retinopathie	5,2	20,9	17,5	56,4
T86	Hypothyreoïdie/myxoedeem	22,0	32,9	16,5	28,6
K77	Decompensatio cordis	5,5	18,2	18,9	57,4
K76	Andere/chronische ischemische hartziekte	19,7	27,5	15,6	37,3
F84	Maculadegeneratie	8,1	12,2	17,8	61,9
K92	Andere ziekte(n) perifere arteriën	8,7	21,4	19,0	50,8
K74	Angina pectoris	16,9	26,4	19,0	37,7
K90	Cerebrovasculair accident (CVA)	15,6	20,2	16,1	48,2
N88	Epilepsie (alle vormen)	21,5	36,3	19,4	22,8
D97	Cirrose/andere leverziekte	20,8	30,7	19,0	29,6
K87	Hypertensie met orgaanbeschadiging/secundaire hypertensie	26,6	33,7	13,7	26,0
P80	Persoonlijkeits-/karakterstoornis	25,3	35,8	12,7	26,2
R91	Chronische bronchitis/bronchiëctasieën	28,1	24,4	14,8	32,6
L88	Reumatoïde artritis/verwante aandoening(en)	23,3	27,7	17,3	31,7
D94	Colitis ulcerosa/chronische enteritis (regionalis)	37,3	26,0	12,4	24,3
F93	Glaucoom/verhoogde oogdruk	8,4	20,2	23,9	47,5
R95	Emfyseem/COPD	28,5	28,5	15,0	27,9
T92	Jicht	17,6	20,2	20,1	42,1

Tabel 8 Tijd tussen de meest voorkomende chronische aandoeningen en de diagnose diabetes type 2 (DM2) in de huisartsenpraktijk in 2022 (categorieën in percentages).

ICPC	Omschrijving	Vóór DM2	0-5 jaar na DM2	5-10 jaar na DM2	>10 jaar na DM2
F83	Retinopathie	4,9	33,1	22,9	39,1
D97	Cirrose/andere leverziekte	30,6	37,5	17,0	14,9
P85	Mentale retardatie/intellectuele achterstand	49,7	28,1	12,0	10,2
P72	Schizofrenie	65,6	23,8	7,0	3,6
K76	Andere/chronische ischemische hartziekte	40,2	28,1	14,5	17,2
K87	Hypertensie met orgaanbeschadiging/secundaire hypertensie	49,1	31,1	9,5	10,4
T92	Jicht	36,4	28,5	17,5	17,6
K77	Decompensatio cordis	18,4	25,2	18,8	37,6
T86	Hypothyreoïdie/myxoedeem	49,2	30,8	10,8	9,1
K86	Essentiële hypertensie zonder orgaanbeschadiging	49,9	33,4	8,9	7,9
K74	Angina pectoris	36,6	28,8	15,9	18,7
K90	Cerebrovasculair accident (CVA)	29,4	27,0	16,3	27,3
Z28	Sociale functiebeperking/handicap	30,5	30,0	17,2	22,3
N88	Epilepsie (alle vormen)	45,7	24,6	13,8	15,8
T93	Vetstofwisselingsstoornis(sen)	42,3	40,5	10,1	7,1
K92	Andere ziekte(n) perifere arteriën	24,3	29,9	19,1	26,7
P80	Persoonlijkeits-/karakterstoornis	57,9	22,7	10,4	8,9
R91	Chronische bronchitis/bronchiëctasieën	45,2	25,4	12,2	17,2
F93	Glaucoom/verhoogde oogdruk	27,8	31,1	20,1	20,9
L90	Gonartrose	34,1	28,3	18,5	19,0
R95	Emfyseem/COPD	46,9	28,1	13,2	11,9
F91	Refractie afwijking(en)	34,4	29,7	17,1	18,9
R96	Astma	57,8	24,4	9,6	8,2
D92	Diverticulose/diverticulitis	37,8	27,0	17,0	18,2
S91	Psoriasis (met of zonder artropathie)	47,6	47,6	47,6	47,6
F84	Maculadegeneratie	15,1	27,9	21,8	35,2